

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^Η

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Χρονικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες προτάσεις που προσδιορίζουν χρονικά μια άλλη πρόταση.

Οι χρονικές προτάσεις τοποθετούν ένα γεγονός στον άξονα του χρόνου (παρόν, παρελθόν, μέλλον) και δηλώνουν τη χρονική σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα γεγονότα. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμες κατά την αφήγηση γεγονότων, γιατί βοηθούν στην καλύτερη οργάνωση του λόγου.

Εισάγονται με τους συνδέσμους ή τις εκφράσεις:	Φανερώνουν	Παραδείγματα
όταν, ενώ, ενόσω, καθώς, όσο, σαν, όποτε, εκεί που, όσο που, κάθε που, ότι (=τη στιγμή που)	Ταυτόχρονο (σύγχρονο)	- Όσο ζω, θα τον θυμάμαι. - Καθώς προχωρούσα, άκουσα πίσω μου μια φωνή.
μόλις, όταν, που, όποτε, άμα, αφού, αφότου, ότι, μόλις, σαν, ευθύς ως, μια και, μετά που	Προτερόχρονο	- Όταν θα μάθετε τι τράβηξα, θα με συγχωρέσετε. - Ότι (=μόλις) άρχισα να γράφω, χτύπησε το κουδούνι.
μέχρι να / που, πριν (να), προτού (να), έως ότου (να), όσο να / που, όσο που να, ωστόσο να, ώσπου να, όποτε	Υστερόχρονο	- Πριν πέσω να κοιμηθώ, χτύπησε η καμπάνα. - Προτού να φύγεις, να τελειώσεις όλες τις δουλειές σου.

Β. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Υποθετικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν τον όρο (ή την προϋπόθεση) που πρέπει να ισχύει για να γίνει αυτό που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζουν.

Εισάγονται με	Φανερώνουν	Παραδείγματα
- Τους υποθετικούς συνδέσμους: <i>εάν, αν, σαν, άμα</i> - Τις εκφράσεις: <i>έτσι και, σε περίπτωση που</i>	Όρο (ή προϋπόθεση)	- <i>Αν μ' αγαπάς πραγματικά, θα το δείξεις με τις πράξεις σου.</i> - <i>Σαν (άμα, αν) τη χάσει ο άνθρωπος την τιμή του, τι τη θέλει τη ζωή του;</i> - <i>Σε περίπτωση που ήταν καλός ο καιρός σήμερα, θα πηγαίναμε εκδρομή.</i>

Η υποθετική πρόταση λέγεται **υπόθεση**. Η πρόταση που προσδιορίζεται λέγεται **απόδοση**. Η υπόθεση και η απόδοση μαζί αποτελούν τον **υποθετικό λόγο**.

Υποθετικός λόγος

Αν δε μου το πεις,

θα με φάει η περιέργεια.

Υπόθεση

Απόδοση

Είδη υποθετικών λόγων

Οι υποθετικοί λόγοι εκφράζουν το **πραγματικό** και το **αντίθετο του πραγματικού**:

α. το πραγματικό

Στο πραγματικό, αν αληθεύει η υπόθεση, αληθεύει και η απόδοση:

Π.χ. Αν δείχνεις αλληλεγγύη στους συνανθρώπους σου, νιώθεις ικανοποίηση.

β. το αντίθετο του πραγματικού

Στο αντίθετο του πραγματικού παίρνουμε ως υπόθεση κάτι που δεν έχει πραγματοποιηθεί στο παρελθόν (ή πιθανότατα δε θα πραγματοποιηθεί ούτε στο μέλλον). επομένως, το περιεχόμενο της απόδοσης είναι και αυτό απραγματοποίητο ή ελάχιστο πιθανό να συμβεί:

Π.χ. Αν δεν τον γνώριζα καλά, θα τον πίστευα.

(αλλά: τον γνωρίζω καλά και δεν τον πιστεύω).

Προσοχή!

Στην υπόθεση του αντίθετου του πραγματικού χρησιμοποιείται είτε ο παρατατικός είτε ο υπερσυντέλικος· στην απόδοση χρησιμοποιείται το θα + παρατατικός ή υπερσυντέλικος:

Π.χ. Αν διάβαζα, θα έγραφα καλά στις εξετάσεις.

Αν είχα διαβάσει, θα είχα περάσει την τάξη.

Άλλες σημασίες των υποθετικών προτάσεων

Πολλές φορές οι υποθετικές προτάσεις χρησιμοποιούνται όχι για να τεθεί μια υπόθεση και αν βγει ένα συμπέρασμα, αλλά για να εκφραστεί ένα νόημα ζωηρότερα και παραστατικότερα. Τότε με την υπόθεση υποδηλώνεται πιο παραστατικά και κάτι άλλο, όπως:

- **Παρομοίωση - αναλογία**

π.χ. Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι.

- **Έντονη αντίθεση**

π.χ. Αν είναι αυτός πλούσιος, εμείς είμαστε τίμιοι.

- **Το αίτιο ή το αποτέλεσμα**

π.χ. Εγώ δε φταίω, αν επαναλαμβάνετε τα ίδια (=επειδή επαναλαμβάνετε τα ίδια).

- **Προεξαγγελτική ανάπτυξη** του νοήματος μιας αντωνυμίας ουδετέρου γένους. Η υπόθεση τότε ισοδυναμεί με έναρθη ειδική πρόταση

π.χ. Αν είμαι σήμερα σ' αυτή τη θέση, τι χρωστώ στον πατέρα μου (=το ότι είμαι σήμερα σε αυτή τη θέση)

- **Απειλή**

π.χ. Αν σε πιάσω, να δεις τι θα πάθεις!

Οι σημασίες του *αν*

Το *αν* δεν εισάγει πάντοτε υποθετικές προτάσεις:

- Με παρατατικό μπορεί να εκφράζει *ευχή*: π.χ. *Αν το ήξερα νωρίτερα...*
(=Μακάρι να το ήξερα νωρίτερα)
- Μπορεί επίσης να εισάγει *πλάγια ερωτηματική πρόταση*: π.χ. Τον ρώτησα επανειλημμένα *αν δέχεται* να συμμετάσχει στην επιχείρηση που σχεδιάζουμε.

Σημείωση: η πλάγια ερωτηματική πρόταση που εισάγεται με το *αν* δε χωρίζεται με κόμμα, εκτός αν είναι επεξήγηση.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. *Να αντικαταστήσετε με μία χρονική πρόταση τις λέξεις ή τις φράσεις που υπογραμμίζονται.*

α. Θα ξεκινήσουμε με την ανατολή του ήλιου.

β. Περνώντας από τη γειτονιά σου, θυμήθηκα τα παιχνίδια που παίζαμε παλιά.

γ. Με το τέλος του πολέμου επέστρεψε στην πατρίδα του.

δ. Σε όλη μου τη ζωή θα τον θυμάμαι.

ε. Το βράδυ μαζευόμασταν στο σπίτι, γιατί ήμασταν κουρασμένοι.

2. *Να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε.*

α. Ο πατέρας ξεκίνησε για την δουλειά, *πριν να χαράζει ο ήλιος*.

β. *Ενώ διάβαζα την εφημερίδα*, ένας δυνατός θόρυβος με διέκοψε.

γ. *Όσο έχεις εμένα δίπλα σου*, μη φοβάσαι.

δ. *Να μη σε γνώριζα*, θα σε πίστευα.

ε. *Σαν δεν καταλαβαίνεις*, να μη μιλάς.